

EUROPA I LA COOPERACIÓ INTERNACIONAL

Alfonso Dubois

President d'HEGOA. Professor de Ciències Econòmiques de la Universitat del País Basc

Ponència transcrita, pronunciada en castellà

Faré una reflexió que no pretén ser en absolut cap classe, ni cap tesi, sinó una reflexió sobre com s'hauria de plantejar la solidaritat i la cooperació al desenvolupament des d'Europa. En primer lloc, aquesta reflexió és oportuna perquè en aquest moment coincideixen dos fets: un, han sortit les xifres, les dades encara provisionals, dels que havia estat l'Ajut Oficial al Desenvolupament (AOD) per l'any 98, i el percentatge de l'ajut oficial sobre el PNB, la famosa meta del 0,7%, ja que havíem topat amb el percentatge més baix de tota la història i aquesta tendència que venia caient des de l'any 92, l'any 98 s'ha tornat a reproduir.

En segon lloc estem a les negociacions de Lomé, Europa (la UE) està revisant el que farà amb la cooperació al desenvolupament, perquè estan en revisió els seus acords amb les antigues colònies. Aquests dos fets coincideixen, i a partir d'ells ens preguntem què signifiquen, què hi ha darrere d'aquesta tendència decadent de l'ajut, i què hi ha darrere d'aquesta revisió dels acords de Lomé. Evidentment entre els dos processos, el que està passant específicament a la Unió Europea amb Lomé, hi ha d'haver una connexió, no van ser dos fenòmens completament separats. Però sí cap que ens preguntem, hi ha alguna cosa específicament europea en el qual el comportament europeu tingui quelcom de diferent? O hem de pensar només en la cooperació des d'aquestes grans línies de tots els països donants?

Aquí hi ha una part de la resposta que podem fer: s'ha perdut qualsevol forma de plantejar una cooperació, no dic en el sentit *xovinista* propi d'Europa, però sí diferent, i estem abocats a una mena d'això que Ramonet anomenava *pensament únic*, o almenys de pensament molt homogeni o molt unificador del qual ja ningú pot desmarcar-se perquè els paràmetres de com ha de ser la solidaritat i la cooperació ja estan donats. Quan dic si cap també fer la pregunta *¿des d'Europa hi ha quelcom de propi, hi ha quelcom del que encara es pugui estirar?*, no ho dic només per *xovinisme*, sinó perquè realment l'únic que sap la majoria de Lomé és el que s'ha plasmat: la cooperació de la UE amb les antigues colònies, el que s'ha anomenat països ACP (Àsia, Carib i Pacífic) que suposen un grup de 71 països entre els quals hi ha els més pobres.

Realment els acords de Lomé, des de 1973, i que s'han anat renovant cada 5 anys, han estat no només el buc insígnia de la cooperació europea sinó que van intentar plantejar un model de cooperació diferent, almenys integral, del qual no només es donessin recursos sinó que hi hagués també una concepció de com aquests països es poden integrar en el comerç. El comerç formava part de la cooperació. En segon lloc, en aquest enfocament integral s'ha de buscar que hi participin en el comerç. La forma de relació era més aviat una associació, és a dir que hi havia un diàleg, un contracte, els organismes de Lomé eren paritaris –meitat països comunitaris, meitat països ACP- i funcionava en certa manera el diàleg sobre la imposició; un altre tema molt important era un ajut previsible, no era una mena de loteria cada any de a qui en donem i a qui no en donem, sinó que hi havia també una certa previsió de l'ajut.

Aquest és el sentit de la cooperació comunitària que podem, d'alguna manera, diferenciar de l'altra via. Però no hem d'oblidar que a Europa hi ha també una altra cooperació, que alguns l'anomenen així, que és la cooperació bilateral des dels països. De fet, els fons i els recursos que s'han gestionat de forma individual per cada país són molt més importants que els que s'han gestionat de forma comunitària. Però la reflexió la faré en aquests dos nivells, Europa hi és als dos: hi és com a part dels països donants, més encara, els països europeus tant si mirem els grups dels G-7 (el grup dels 7 països més industrialitzats) com al CAD (el Comitè d'Ajut al Desenvolupament, que és el club dels països donants, es posen les seves regles i estableixen els criteris de cooperació) hi ha també aquesta Europa, formant part d'aquest corrent internacional dels països donants. Però Europa també hi és a les instàncies comunitàries en aquests convenis de Lomé en els quals almenys històricament hi ha hagut una forma diferent, jo diria més autèntica en aquest sentit, del que podem entendre per cooperació del que ha estat aquest plantejament dels països donants. D'alguna manera, estem davant una europeïtzació de l'ajut enfront aquesta homogeneïtzació i ens queden esclertes també per plantejar una forma de cooperació que no sigui tan homogènia com la que plantegen els països desenvolupats.

Reflexionar sobre aquesta cooperació al desenvolupament implica també preguntar-se, sigui tant l'europea pròpiament com la global dels països donants, ¿com la fem, des d'on pensem la cooperació? Perquè crec que de vegades es corre el perill de que si ens centrem massa en pensar la cooperació des d'ella mateixa, la separem de la resta, del context, del model econòmic, com si fos un fi en si mateix i convertim la cooperació al desenvolupament com a molt en les polítiques socials, fins i tot els ajuts particulars, perquè no es vehicula la cooperació amb el model. Evidentment crec que s'ha de partir d'una comprensió de la cooperació que sigui quelcom més que una mera política social. Si volem a més entendre què és la cooperació al desenvolupament, gairebé hem d'analitzar simplement el seu nom: cooperació al desenvolupament. Hem de preguntar, ¿però què és el desenvolupament? ¿ho tenim clar, hi ha un consens? ¿a quin desenvolupament estem cooperant? No es pot fer cooperació, si l'anomenem cooperació al desenvolupament, si no ens preguntem quines són aquestes prioritats que volem donar al desenvolupament.

En segon lloc, si parlem de cooperació, estem parlant d'una relació d'igualtat, d'una relació d'associació, no d'una relació de domini, de jerarquia, ¿estem realment establint relacions de cooperació? ¿quina relació estem fent entre els països que donen i els països que reben? Per últim, i ja gairebé la pregunta més central, ¿com entenem l'objectiu d'aquesta cooperació? ¿és una exigència, és una responsabilitat, hi ha uns drets o és simplement la gratuïtat? ¿com s'emmarca?

Les tres preguntes, doncs: ¿quins són els objectius als quals nosaltres creiem que s'ha de cooperar perquè això és el desenvolupament? Com fem la cooperació? I ¿quin és el vincle d'exigència amb el qual la plantegem? Són preguntes clau i si les entenguéssim totes així, el que estem dient és que la cooperació al desenvolupament és una dimensió important de la proposta de model econòmic que volem fer pel nostre món. La cooperació sempre ha jugat en aquesta tensió, forma part de la proposta o és simplement un element afegit al model per tancar els disbarats, els efectes més nocius.

Jo plantejo, per descomptat, que té sentit parlar de cooperació al desenvolupament des d'aquestes tres preguntes, sempre que entenguem la cooperació com a part de la proposta, no tota la proposta del model, però ha d'estar dins d'aquesta proposta.

Per això, faig una primera reflexió global entenent aquestes tres dimensions de la cooperació. Si parlem de les prioritats del desenvolupament hi ha més una dimensió econòmica, si parlem de les relacions entre els països hi ha més una dimensió política, i si parlem del contingut últim del grau d'exigència o de compromís amb el qual

plantegem aquesta cooperació, diria que hi ha la dimensió de la solidaritat o la dimensió de la justícia. Ja que estem parlant d'això, d'una Europa solidària, jo començaria per aquesta última dimensió.

Algunes referències de com crec que podem entendre d'on ha de partir la reflexió per poder saber quin tipus de cooperació és el que tenim davant i el que hem d'analitzar. A què ens referim quan parlem de solidaritat. Jo no he assistit a altres sessions d'aquest cicle, i potser ja s'ha parlat una mica del tema, però molt breument voldria fer alguna referència. Quan es parla avui de solidaritat internacional es dóna la impressió de que realment està funcionant un esquema de solidaritat en les relacions internacionals, un codi de referència de valors solidari. Per descomptat no discuteixo que no hi hagi valors solidaris i que hi hagi accions i projectes en els quals hi domini la gratuïtat, però el que no sé és si hi ha una concepció de que la solidaritat formi part de la referència de com construir el nou escenari.

Tal i com l'utilitzem, fins i tot nosaltres en el nostre llenguatge quotidià, la paraula solidaritat ha perdut força ja que la solidaritat se sent més que es fa. Es pensa més la solidaritat com un sentiment que com una obligació. L'arrel mateixa del concepte solidaritat és una especial vinculació amb les persones. Es parla de solidaritat, fins i tot mirant les definicions en el diccionari, s'és solidari quan s'assumeix l'empresa de l'altre. Ser solidari és adherir-se a la causa de l'altre, tenir una obligació en comú. Això és completament diferent a tenir sentiments, el que no vol dir que no s'hagin de tenir sentiments, però la solidaritat no pot venir marcada per la subjectivitat; implica un compromís real, un compromís objectiu, com un fi que no ve marcat per un mateix sinó per l'altre. S'ha de canviar la perspectiva de la solidaritat, ja que ens centrem massa en nosaltres, com la realització de la nostra pròpia persona, quan la solidaritat, per definició, és tota la resta. Ens ve imposada des de fora la realitat a la qual hem de fer front, i segons com responguem a aquesta realitat, som o no som solidaris, si acceptem o no acceptem participar en aquesta empresa que és la de l'altre, a la qual jo m'hi adhireixo i per això sóc solidari. Per això també, perquè ens hem de sentir obligats a acudir a l'altre. Evidentment, fonamentalment és per una raó ètica. Si no sentim la dimensió ètica a la qual ens veiem cridats a respondre d'aquesta manera a la realitat que afecta els altres, no hi ha res més a parlar. No hi ha res a parlar o no té sentit.

Després, en un altre sentit, la solidaritat no és espontània. Una altra cosa és que un estigui predisposat a la solidaritat, i tant de bo ho estiguéssim tots. Però la solidaritat no és espontània sinó que ha de ser alimentada i treballada. No és transparent, mai la desgràcia aliena la veiem des de nosaltres, però veure-la des de l'altre que és el que significa ser solidari exigeix quelcom més que l'espontaneïtat.

Des d'aquesta perspectiva existeixen dues característiques bàsiques per a mi de la solidaritat. Primer és que o té continguts històrics o no és res. Si té continguts històrics vol dir que es defineix des de la realitat, no des del sentiment; que es defineix enfront les coses que existeixen, no és una extracció mental. La solidaritat existeix quan existeixen situacions que exigeixen el nostre comportament solidari amb els altres. Parlar de la solidaritat implica també que tenim principis normatius que regeixen la nostra conducta, és a dir, que actuen per l'altre. No només això, sinó que de vegades –crec que no estic dient coses maques, sinó que crec que ha de ser el punt de referència i recapitulant-ho, tornar a donar força a una paraula que s'havia perdut- no només s'ha d'inscriure la solidaritat amb continguts històrics sinó també amb una actitud bel·ligerant. En la solidaritat som passius, esperem, i és l'actitud per la qual rebem sempre notícies. Ens han de dir des de fora què s'ha de fer des d'aquesta, si entenem que parteix d'una responsabilitat ètica i d'un concepte de l'un per l'altre, suposa també que s'han de saber desentranyar els problemes dels altres. No només esperar a que vinguin. Nosaltres hem de prendre la iniciativa, la solidaritat no és només la reacció enfront l'infortuni i enfront l'adversitat, sinó que és un estat de

preocupació, una referència ètica més global de la nostra vida, una actitud d'alerta. Això és el que crec que xoca bastant amb les referències que normalment es fan de la solidaritat.

Per això dic que parteixo d'un concepte de solidaritat que sent la necessitat de ser un criteri per a la construcció d'aquest escenari i que forma part de l'esperança històrica d'aquest món que es vol construir. Aquí també una última referència, en el nostre context actual la solidaritat sempre es concep com una lògica que, enfront de la lògica de l'economia, és secundària. Està clar i és evident, s'admet la lògica de la solidaritat, fins i tot la solidaritat petita o més empobrida, perquè té aquesta legitimitat de la noblesa, però si hem d'enfrontar la lògica de l'economia amb la lògica de la solidaritat està clar, la que triomfa, la que val, la que legitima, la que funciona és la lògica de l'economia. I quan la lògica de l'economia està en funcionament entre la lògica de la solidaritat per tapar aquelles conseqüències negatives que el model no pot acceptar.

Crec que aquest és el gran canvi que s'ha de fer, introduir la lògica de la solidaritat amb tanta força com la lògica de l'economia. No estem parlant d'una il·lusió populista, de que siguem tots solidaris, sinó de fins a quin punt avui han d'existir criteris de solidaritat que han de formar part realment de les bases del model que s'ha de regir, per descomptat, per una lògica econòmica.

En resum, diria que la idea de solidaritat de la qual partim és pactista entre la convicció i el compromís, amb l'espontaneïtat, la sistematicitat i la continuïtat, sobre el que és puntual i el que és reactiu; els continguts històrics sobre actituds i sentiments; la capacitat transformadora i creativa sobre el mer suplir; i que des d'aquí, des d'aquesta pretensió de solidaritat, ens preguntem què s'ha de plantejar des d'Europa, i quina solidaritat així entesa es planteja des d'Europa.

La segona dimensió de la qual volia parlar és, dins de la cooperació al desenvolupament, la més política de les relacions entre els països. Com es plantegen aquestes relacions quan parlem de la cooperació? Per descomptat, la cooperació no s'ha caracteritzat per una relació d'igualtat i de col·laboració mútua. La mateixa idea quan parlem de cooperació, i que seguim utilitzant en el nostre llenguatge és de donant i receptor, el que dóna i el que rep. Simplement en aquesta formulació estem dient que el que dóna és perquè vol, no hi ha en aquesta relació cap referència d'obligatorietat i, és més, hi ha una referència d'imposició perquè el que dóna és perquè vol, la seva voluntat és donar, i l'altre rep. La idea d'esforç comú o conjunt és molt dèbil, per no dir nul·la. La relació de cooperació només sorgeix quan la voluntat, en aquest sentit una voluntat incontrolable, una voluntat graciosa del donant, dóna.

Tinguem en compte que això ha estat històricament així, sense que hagin canviat molt les tintes, però serà important per entendre per què avui es dóna la crisi de la cooperació al desenvolupament. Per què dóna el donant? Quines raons té el donant per donar? Sobre això s'hauria de fer un estudi històric, però crec que no és molt exagerat dir que en el cas dels EEUU és evident que els motius dels ajuts al desenvolupament van ser condicionats absolutament per la bipolaritat del món. A través de l'ajut al desenvolupament es va convertir en un instrument de la seva política exterior. Fins l'any passat, després ho comentarem breument, el país receptor més important per habitant dels EEUU era Israel, fins que finalment el Comitè d'Ajut al Desenvolupament (CAD) els hi ha dit que no, que les donacions a Israel les tregui de la cooperació al desenvolupament, que les posi d'una altra manera, però que ja no encaixen dins el concepte de cooperació al desenvolupament. Però això era així.

Aquí suposo que tots coneixen o almenys la majoria ha tingut alguna relació amb Amèrica Central o una vinculació molt especial amb Amèrica Central. Era molt clar el comportament de l'ajut al desenvolupament dels nord-americans amb Amèrica Central. Quan hi havia els sandinistes al poder, l'any següent es va multiplicar l'ajut a El

Salvador i per quatre l'ajut a Hondures. L'any següent de caure els sandinistes, va disminuir l'ajut a El Salvador i l'ajut a Hondures en una quarta part.

Per què aquesta relació receptor-donant no està controlada per ningú? A Europa no sempre ha estat així, no és això de que els nord-americans són els dolents i nosaltres som els bons, però de fet històricament la motivació europea, també política, no va ser diferent, la vinculació amb les antigues colònies, un sentiment de responsabilitat històrica amb el que havia estat la colònia i l'evidència de que els països no podien funcionar per si mateixos va arribar fins establir unes relacions de cooperació. Però en tot, cas aquesta dimensió política en la forma d'entendre la relació va tenir un pes substancial.

Avui en dia, crec que hem de ser molt conscients de com ha anat evolucionant aquesta relació entre els països. En aquesta relació de donació. Sempre que algú dona alguna cosa a un altre, el fet que posi certes condicions sembla evident, i fins i tot és legítim perquè aquests diners i aquests recursos s'utilitzin de forma adequada. Certa condicionalitat de l'ajut sembla que no estigui malament. El problema és com ha anat evolucionant aquesta condicionalitat.

En els primers temps, els anys 50 i 60, tot i que hi hagués aquesta dimensió d'interessos polítics, almenys l'ajuda al desenvolupament quedava molt marcada pel que es pretenia. Si el projecte era beneficiari, si anava dirigit a comunitats rurals, o s'establia la prioritat de l'acceptació popular, o de la salut, o del que fos. Però també hi havia una condicionalitat quan es determinava que era el més important, si ajudava a l'educació, o ajudava a la salut, o a la construcció de fàbriques. Però, en aquest sentit, era més neta la relació. Es complica més aquesta relació de donació quan s'implica una altra mena de condicionalitat. Sobretot condicionalitats econòmiques on es donen els diners, però no perquè es fessin determinades coses, sinó perquè els països canviessin les seves polítiques econòmiques. Això que s'anomenava la condicionalitat iniciada pel Fons Monetari i pel Banc Mundial, que després va passar a tots els països donants, i entre ells els europeus. A que la donació es donava a condició que els països acomodessin les seves polítiques econòmiques, canviessin les seves polítiques econòmiques. Això ha estat una pràctica, sobretot en els anys 80, en la qual s'ha tornat a viciar la relació de cooperació, que ha quedat marcada també per entendre que el donant pot ingerir en la forma en la qual els països receptors han de desenvolupar les seves polítiques econòmiques, perquè això és el que els portarà al desenvolupament.

Nosaltres, en imposar-los aquestes reformes econòmiques, en dir-los "heu de fer aquestes reformes al vostre país" els estem dient quin és el millor camí per aconseguir el desenvolupament i per això els hi donem l'ajuda. Evidentment és un esquema molt diferent de l'anterior. Hi ha una condicionalitat que suposa entrometre's en els altres països. Més encara, aquest esquema de condicionalitat, es complica més en els anys 80 i a principis dels 90, quan a més d'aquestes exigències de que hi ha certes condicions de política econòmica s'apliquen també condicions estrictes de política. En concret el que s'anomena la *triada de la condicionalitat* dels països europeus: un bon govern, democràcia i el respecte dels drets humans. Coses que en principi no semblessin malament, que es poguessin imposar coses que en principi semblessin bones: que hi hagi més democràcia, més drets humans i un bon govern. El problema és quan la imposició d'aquest sentit de la democràcia, dels drets humans i del bon govern més que en si mateixes, és perquè es considera que aquestes coses són necessàries perquè les reformes econòmiques anterior es mantinguin. És a dir, que va en un tot integrat. Anem complicant més el paquet de les exigències dels ajuts perquè tot això és necessari per conformar un nou model.

Els objectius de drets humans, de democràcia i de bon govern estan molt units a que funcioni el paquet anterior de les reformes econòmiques. No cal dir que el resultat de

tot això, quan es produeix aquesta homogeneïtzació de la cooperació al desenvolupament, porti a estandaritzar els comportaments i a imposar una determinada forma d'entendre el desenvolupament. S'imposa un objectiu i s'imposa el camí per arribar a aquest objectiu.

Amb això no vull dir que evidentment no hi hagi aspectes que siguin positius o necessaris. És veritat que s'han justificat moltes vegades aquestes intervencions sobre drets humans, democràcia i bon govern perquè a l'Àfrica de Sud, per exemple, hi havia governs corruptes que no portaven bé la cooperació. Declaradament hi havia règims que no respectaven els drets humans, despòtics, que no admetien la democràcia. Però també és veritat que molts d'aquests governs despòtics, dictatorials i que no respectaven els drets humans durant molt de temps han estat els aliats dels governs donants perquè estaven amb el sector modern i el sector amb més pes a l'economia d'aquests països, i van ser els seus aliats. L'exemple més clar és el de Mobutu al Zaire. Com podem parlar de la condicionalitat dels drets humans, de democràcia i de bon govern quan Mobutu va ser mantingut i contra totes les normes del Fons Monetari Internacional (FMI) se li van anar assignant cada vegada més crèdits. Com saben, el deute extern del Zaire al final curiosament coincidia amb la fortuna personal de Mobutu a l'exterior.

La inconseqüència que a més es manifesta d'una altra forma. Està demostrat que les condicionalitats quan s'imposen no són eficaces. Molt més que la condicionalitat de l'ajut és consensuar els objectius, perquè quan castiguem un país perquè no compleix amb els drets humans, sembla que li traguem la idea, el país pateix més que qualsevol altre i necessita que el continuem recolzant per aconseguir que tingui drets humans, i que es potenciïn els drets humans. Hi ha, no només inconseqüència entre el que el donant fa, sinó que també hi ha inconseqüència en la pròpia mesura. Tot i que ho hem vist molt ràpid, és important que entenguem que aquesta pràctica de la dimensió de la condicionalitat en la cooperació al desenvolupament ha caracteritzat en aquests darrers anys i és avui així. Fins i tot més, llegint un informe d'un dels països europeus que té una posició més progressista i un compromís major amb la cooperació, com són els Països Baixos, i encara se segueix insistint en la necessitat de que per assegurar que l'ajut a la cooperació funcioni s'han d'augmentar encara més els criteris de selecció dels països receptors i els criteris en els quals aquests països compleixen amb la democràcia, els drets humans i el bon govern. El problema és que evidentment aquestes condicions es van sumant unes a les altres i la condicionalitat va marcant a més una situació de dependència.

Per últim, la tercera dimensió de la cooperació al desenvolupament, és la pregunta de ¿quin desenvolupament? Hi ha un consens? Quins són els objectius que establirem pel desenvolupament? El tema del desenvolupament és, com saben, un dels temes que ha marcat aquests darrers 40 o 50 anys el debat sobre què és el desenvolupament. No hi entraré perquè ho trobo molt complicat, però sí diré una cosa: quan s'inicia la cooperació al desenvolupament, realment la visió que es té del desenvolupament és la visió del nord, la visió d'occident. És la visió que sobretot es té als anys 60, que es viu un desaforat optimisme pel desenvolupament econòmic, l'edat d'or. La veritat és que des de 1950 a 1973, en aquests 25 anys, els països occidentals creixen d'una manera com mai ho havien fet. Descobrim el consum de masses i, com deia fins i tot el Premi Nobel Samuelsen: "som de l'economia com la ciència de l'alegre futur", es creu que gairebé s'ha vençut l'escassetat.

Aquesta concepció del desenvolupament i del creixement, d'alguna forma es va fer creure als països en desenvolupament que això era així, que això funcionaria, que el creixement per si mateix portaria el desenvolupament. La idea que quant més cresquem econòmicament hi haurà també, per aquest exemple de la cascada (que quant major és la cascada més dispersa i separa l'aigua, i quan major sigui el raig de

la cascada, abans s'omplirà la fossa), hi haurà un efecte de dispersió. La realitat ha demostrat que això no ha estat així.

Tornant a Amèrica Central veiem els casos més significatius de com no va funcionar aquesta visió del desenvolupament. Amèrica Central també va créixer en aquests anys, des de l'any 50 fins l'any 75, durant un quart de segle, amb aquella experiència del Mercat Comú Centreamericà. Amèrica Central va créixer un promig anual del 6%. És a dir, un creixement que després només va ser superat pels tigres asiàtics. Després de 25 anys de créixer al 6% de promig anual, de multiplicar el PIB per càpita, els estudis que va fer la CEPAL (Comissió Econòmica per Amèrica Llatina) de la pobresa a Amèrica Central, no només van demostrar que hi havia més pobres que abans sinó que a més, el percentatge de la pobresa havia augmentat a Amèrica Central l'any 75, en comparació amb l'any 50. El creixement econòmic no portava desenvolupament.

Aquesta percepció de que la realitat responia amb tossudesesa a una profecia que no es complia és la que va portar als propis països en desenvolupament a reformular les teories. És a dir, no ens serveix que ens portin les prioritats des de fora i que nosaltres haguem de reproduir-les. Vull dir que els països en desenvolupament van contestar, van criticar, van protestar de quines eren les prioritats que els hi venien donant pel desenvolupament. El que va passar és que en aquells temps existia una expressió política dels interessos dels països en desenvolupament que es va plasmar sobretot en el Moviment dels Països no Alineats, que plantejaven la necessitat de crear un espai on realment el desenvolupament real dels pobles fos de la seva prioritat. Això havia de ser l'objectiu central denunciat, que els acords i els arrencaments entre els països industrialitzats a través dels famosos acords de Bretton Woods, i tot aquest ordre econòmic internacional que funcionava, no permetia el desenvolupament, s'havia de canviar. És el que després donarà el NOEI, el Nou Ordre Econòmic Internacional, que permetia que hi hagués oportunitats pels països pobres perquè deixessin de ser-ho, perquè hi poguessin participar.

Realment, el Nou Ordre Econòmic Internacional va ser una proposta màgica. Més pragmàtica que pràctica, però més programàtica que pràctica. Malauradament no es va dur a terme, però ens és important entendre-ho perquè justament en aquells moments en què els països en desenvolupament van ser capaços de tenir el seu portaveu, d'establir la seva estratègia d'actuació en els fòrums internacionals, va ser l'única vegada que realment es va parlar de cooperació al desenvolupament en el sentit de diàleg. Es va parlar de diàleg Nord-Sud, es va parlar que hi havia d'haver un compromís, és llavors quan s'acorda el 0,7. Era una tímida forma de començar a entendre que la cooperació, la solidaritat, no era un acte donable, gracieble, incontrolable, s'havien d'establir unes mínimes obligacions de distribució. Evidentment, la resolució de Nacions Unides no podia ser vinculant, però venia a dir que hem de pensar d'una altra manera la solidaritat. És curiós, curiós no, sinó que allò coherent amb això, que el fòrum de Nacions Unides on els països en desenvolupament van tenir més veu va ser a l'UNCTAD (la Conferència de Nacions Unides sobre el Desenvolupament i el Comerç). El crit o l'eslògan dels països en desenvolupament va ser llavors: *"Comerç sí, ajuda no"*. La prioritat en l'ajuda al desenvolupament està en canviar les regles del joc. Necessitem més, un nou marc regulatori, un nou espai de productivitat que fons sense més, que no sabem massa bé on van a parar. Els necessitem, per descomptat, però la prioritat és a una altra banda.

No és una casualitat també que en aquest context, dels anys 70, naixi Lomé. Neixen els acords de cooperació de Lomé, i neix l'únic instrument de cooperació, insisteixo per la referència europea, que entén que la solidaritat ha de ser programable, que la solidaritat ha de ser entesa com un contracte i que la solidaritat és quelcom més que donar recursos.

Va durar poc, el món va seguir canviant i realment el nou paradigma del desenvolupament: el neoliberalisme que ja coneixen; no només canvia de nou el context, sinó que a més s'hi imposa. Si s'imposa, malgrat que hi ha molts factors que canvien en el món, és perquè es perd la coherència dels països en desenvolupament; es trenquen els pocs lligams que hi havia llavors que permetien aquesta expressió col·lectiva dels interessos; i un altre fet que no és una casualitat, quan en els països –sobretot els llatinoamericans- es veuen abocats a la crisi del deute extern i necessiten urgentment nous recursos, nous fons per poder continuar vivint, la condició va ser també aquesta: ara vostè ha de canviar els seus objectius pel desenvolupament, les seves prioritats pel desenvolupament, i això s'està fent de forma bilateral, un a un.

L'interès que van mostrar el Banc Mundial i el Fons Monetari, d'una forma obsessiva, per evitar que hi hagués el mínim fòrum multilateral de països endeutats per resoldre el problema del deute de forma col·lectiva, va ser fantàstic. La diplomàcia nord-americana i la diplomàcia del Fons Monetari per evitar que hi hagués qualsevol fòrum que plasmés els interessos col·lectius va ser una forma de trencar amb el que havien estat fins llavors les formes d'ajut.

Al costat d'això hi ha aquesta visió nova que trenca amb l'antic concepte de desenvolupament, el neoliberalisme, que ja l'assumeixo perquè tots el coneixen, aquesta visió del mercat com la gran institució, el sector privat com el motor bàsic, l'Estat reduint el seu paper i la inserció internacional en una liberalització dels mercats. Això planteja en un primer moment la globalització, el món comença a tenir una economia cada vegada més interdependent, però s'uneixen les dues coses i això és important. Hi ha una proposta de que el desenvolupament i l'economia es dilueixin en aquesta nova visió del món com un mercat únic on ja hi participem tots i tots hi hem de participar, i aquest és l'únic objectiu que ens queda. Hi ha una visió de la globalització des d'aquesta visió neoliberal i això ha de quedar molt clar. Una cosa és que el món sigui cada vegada més interdependent i una altra cosa és que se'ns ofereixi una determinada visió de com s'ha d'entendre aquesta interdependència.

Un altre punt, molt ràpid per anar plantejant els punts d'aquesta reflexió. En aquesta nova hegemonia, quines són les prioritats del desenvolupament en aquest nou marc de la globalització tal i com s'entén, juntament amb la desaparició del bloc socialista, fa que canviï la cooperació. Si la cooperació abans dèiem, en el cas dels EEUU, la motivació era atendre les necessitats dels seus països aliats front l'amenaça del bloc socialista, quan decau el bloc socialista perd sentit l'ajuda al desenvolupament. De fet, des de l'any 91, l'ajut oficial al desenvolupament dels EEUU ha anat disminuint progressivament, i com veurem després, és el país que destina menys –percentualment- a ajut al desenvolupament i fins i tot és el país que públicament, la Comissió d'Afers Externs del Senat diu obertament que s'ha de suspendre l'ajut perquè ja no té sentit. L'ajut ha perdut sentit perquè el mòbil que es tenia per a aquesta concessió imaginària ja no existeix que era la dimensió política del bloc mitjà.

En el cas europeu, evidentment, mantenir una motivació només per mantenir una relació amb les antigues colònies cada vegada té menys força. Això s'ha vist a la darrera negociació de Lomé l'any 1995: s'havien de tornar a posar fons, la reposició anterior de fons havia estat l'any 1990, encara no estava clar si cauria el mur; i l'any 1995, primera reposició de fons europeus per primera vegada a la història de Lomé, els països europeus comencen a escatimar fons i a dures penes s'aconsegueixen mantenir les reposicions de la negociació anterior. Comença ja clarament un descens de la motivació de l'ajut.

Però no només això, sinó que aquesta visió de la globalització des de la perspectiva neoliberal ataca més a fons la raó de ser de la cooperació perquè es posa fins i tot en qüestió que els propis països en desenvolupament necessitin alguna consideració especial. Per què hem de tenir un tracte especial si és el mercat i la liberalització del

mercat l'instrument que donarà més força a l'economia, potser fins i tot a la cooperació al desenvolupament. No només no té sentit, sinó que és perjudicial. Si fem donacions, si donem subvencions, estem retardant que aquests països s'insereixin en l'economia mundial perquè estem impeding que es produeixi la competitivitat mundial. L'única forma d'aconseguir el desenvolupament es troba, segons aquesta visió, en acceptar aquest fet del nou mercat global i que l'exigència del nostre temps passi perquè tots, si volen ser alguna cosa en el món, si volen ser un país desenvolupat acceptin les noves regles del joc. Per això la cooperació al desenvolupament, si encara se la pot anomenar així, per un concepte neoliberal del mateix no seria una altra que la cooperació a inserir els països en aquest neoliberalisme global.

I saber que aquestes idees són idees molt pràctiques, que no només estan funcionant en les ments, sinó que es converteixen en polítiques. És curiós que hi hagi molts informes de les organitzacions multilaterals, però acostuma a haver-hi pocs informes pragmàtics. Com si cap institució internacional s'atrevisís a publicar el que penso de manera estratègica d'aquí a deu, a quinze o a vint anys. Dons l'OCDE (L'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic) és el club dels països rics. No sé si són 29 o 30 països que estan a més els de sempre: Europa Occidental, EEUU, Austràlia, Japó, últimament des de l'any 91 han entrat Mèxic, Corea del Sud, República Txeca, Hongria i Polònia. L'any passat va fer un informe que s'anomenava quelcom com: Cap a una nova era global, en el qual intentava plantejar la seva visió del món des dels països rics. És un informe que té una perspectiva cap a l'any 2020, què passarà i quina ha de ser la nostra visió de l'escenari del món d'aquí al 2020; i repeteixo que és un tipus de document que no se sol prodigar gaire.

És un escenari decididament optimista, anomenat ja nova era global de l'economia mundial. La globalització es percep com una finestra oberta de noves oportunitats. Ara els països OCDE, els països rics, i els països no OCDE, els països no rics o menys rics, creixen de manera conjunta. S'estableixen entre ells llaços més estrets que per a tots són beneficiosos i promouen el creixement econòmic mundial. Per tant, per què hem de fer ajuda al desenvolupament en aquest escenari? Si realment es dona aquesta globalització en tots els països que fan el que han de fer veuran una finestra d'oportunitats. Serà una coincidència històrica d'interessos entre els dos grups, tot i que els hi hauríem de preguntar als països no OCDE si també ells creuen que hi ha aquesta coincidència. Però el que sí que vull que veiem és com des d'aquesta visió una mica optimista, que recorda també als anys 50 o 60 i que es torna a reproduir ara des dels països rics, la cooperació al desenvolupament no té sentit. Planteja un escenari en el qual no hi ha un pronòstic sinó una probabilitat real de què passarà l'any 2020 si els governs realment fan el que han de fer: liberalitzar el mercat, etc.

Descendirà l'atur i hi haurà una major prosperitat especialment en el món dels països no rics. Mentre que la renda per càpita dels països rics creixerà un 80%, en els països no rics creixerà el 280%, és a dir que creixerà tres vegades més en els països no rics. Es produirà un gran canvi en l'estructura econòmica mundial, en els països no rics, en els països no OCDE, que passaran de representar el 40% del PNB mundial l'any 95 al 60%, etc.

Evidentment jo crec que el comentari és clar: aquesta nova visió d'equiparar creixement amb desenvolupament, no és real. Demanaríem a l'any de fer aquest informe, si considerava que la categoria que posava als cinc països grans, que es pensa que jugaran un gran paper en l'economia mundial, Rússia, Brasil, Xina, Indonèsia i Índia, és real. Recordo que a Indonèsia, un dels cinc grans, als pocs mesos de sortir aquest informe ve la crisi asiàtica. Indonèsia l'any 98 (segons el PNUD) tenia un 60% de població pobra i pensaven que per finals del 99 aquest procés d'empobriment de la població continuaria i s'esperava que a finals del 99 s'arribaria a un 70% de població pobra. A Indonèsia, que el 1996 es considerava com un d'aquests cinc països grans, i un dels països del sud-est asiàtic que estava experimentant millors

expectatives de creixement econòmic. Igual que Rússia, que en aquests dos darrers anys la situació no ha anat sinó que empitjorant, i com al Brasil, amb la crisi que s'ha declarat ara.

Aquesta volatilitat de l'economia afecta sobretot als països més vulnerables, i els països més vulnerables són, curiosament, els que estan més a la cresta de la onada i els que cauen més ràpidament: Indonèsia, Brasil o Rússia.

El tornar a pensar també quelcom que ja a la història en els anys 70 els països en desenvolupament van denunciar, que no és veritat que el desenvolupament és un procés lineal, no són etapes que es van complint, no és veritat que els països en desenvolupament aniran assolint sense més ni més als països desenvolupats. Hi ha d'haver una política específica que trenqui els obstacles i les deficiències que troben els països en desenvolupament per arribar a formar part d'aquesta comunitat; no és una política igual per a tothom la que funcionarà. Jo diria que aquesta divisió del món entre països OCDE i no OCDE és no tenir en compte avui la realitat del nostre món. El nostre món és molt més complex.

Davant els països rics hi ha a la humanitat una gama impressionant. Així com podríem tenir una imatge en els anys 50 d'un Nord i Sud perfectament conformats, avui no és així. Avui és més aviat la imatge d'una goma que s'estira, que es va estirant cada vegada més. Els països s'ordenen de més a menys, però no hi ha una ruptura. El que passa és que els que estan en un extrem de la goma, i continuen estirant, estan cada vegada més lluny dels altres. El món és cada vegada més desigual, però no amb ruptures sobtades. Hi ha una elasticitat que s'estira contínuament, no podem dir que hi hagi països OCDE i No OCDE. No es poden comparar els casos d'Haití o Moçambic amb el de Xile. No té res a veure.

No podem veure què està passant amb una regió que està cridada, teòricament a desaparèixer, l'Àfrica Subsahariana, amb els índex de la pobresa que segueixen augmentant; i fins i tot Amèrica Llatina, malgrat tot. Però fins i tot quan estan parlant d'aquests cinc grans països: Brasil, Rússia, Xina, Índia,... veiem que augmenta la renda per càpita, però ¿quins són els països més desiguals del món? Fins ara Brasil era el més desigual del món. Avui és la Xina. Les diferències que es donen entre les zones desenvolupades de la costa del Pacífic i les zones de l'interior, el fan el país més desigual del món. Aquestes classificacions no serveixen, no ens importen els Estats, ens importen les persones. A qui li importa que de la Xina es digui que s'està desenvolupant si el 70% de la població segueix igual o pitjor que abans, i el mateix passa a l'Índia, i el mateix passa a Rússia, i el mateix passa al Brasil? Preocupació per fer aquestes categories analítiques que poden quedar molt bé, però que amaguen la profunditat d'una situació que no s'acaba de resoldre.

Aquesta és la visió de l'OCDE, visió de la cooperació delimitada perquè es donarà per si mateixa. No és un pronòstic, és una possibilitat real de que això passi. I perquè això passi els països han de seguir aquesta pauta. Solució: apliquem la condicionalitat que veïem abans al màxim. Aquesta serà la forma de que assoleixin el desenvolupament.

Però dins de l'OCDE hi ha una altra institució que s'anomena el Comitè d'Ajut al Desenvolupament (CAD), que dins del club dels països rics és el club dels països donants, que s'agrupen per no fer trampes entre ells. Al govern espanyol, en la darrera revisió, li han donat un aprovat, però en l'anterior revisió li van donar una patacada fenomenal perquè estava ficant dins de la cooperació coses que no són cooperació. Perquè sigui cooperació ha d'haver un grau de donació, un grau de liberalitat que no estaven complint. El CAD assumeix aquesta funció, de criticar les polítiques dels països perquè ningú jugui amb desavantatge, però també per establir una estratègia.

És curiós que l'any 96, que es va publicar en l'informe de l'any 97, el CAD va publicar un document que no és una improvisació, que conformava i elaborava una reestructuració del segle XXI. Quina serà la cooperació al desenvolupament que pensem pel segle XXI? És una convergència de tots els països, els països sobretot europeus, però també hi ha com a observadors el FMI, el Banc Mundial i el PNUD. El que és curiós és que s'ha produït un fenomen de convergència entre la visió del Banc Mundial, del FMI, i la visió del CAD. En aquest sentit, el panorama d'aquesta homogeneïtzació de la visió es manifesta amb tota la seva cruesa en aquest informe del Comitè d'Ajut al Desenvolupament de l'any 97.

Té un avantatge, i això és cert, i és que per primera vegada la cooperació al desenvolupament es planteja objectius concrets. Què hem de fer com a cooperació al desenvolupament pel segle XXI? Bàsicament, sobre el benestar econòmic, s'ha de reduir a la meitat el percentatge del nombre de pobres per l'any 2015; pel que fa al desenvolupament social, incrementar l'educació primària, eliminar la disparitat de gènere en l'educació primària, reduir la mortalitat infantil. Hi ha quatre o cinc objectius molt clars. Això ho podem aconseguir en el 2015. Això és un avantatge, però analitzem breument algunes de les debilitats d'aquest informe: en primer lloc les motivacions. És curiós perquè el propi informe del Comitè d'Ajut al Desenvolupament diu per què hem d'ajudar. Tampoc ho veuen tan clar perquè ja hi havia aquell document de l'OCDE, del qual formen part i, si la globalització del món portarà el desenvolupament, ¿per què hem de cooperar pel desenvolupament? És curiós perquè diu textualment: "*Hi ha un imperatiu moral fort dels països desenvolupats cap a la pobresa extrema i el patiment humà*". L'ajut al desenvolupament queda limitat en els seus grans objectius a evitar que la gent mori. L'expressió *pobresa extrema* en llenguatge internacional, o encara millor, quan el CAD diu que eliminaran el percentatge de pobresa, la definició de pobresa que apliquen és la del Banc Mundial: "*1\$ persona/dia*". És a dir, la persona –i això mesurat per una fórmula que s'anomena PPA que intenta equiparar les monedes dels països sense que hi hagi problemes per tipus de canvi, etc.- que en un país té menys de 150 ptes. al dia és pobra. Però si aconseguim que tinguin 155 ja no és pobra.

Fixin-se que en teoria les 150 ptes. que es calculen no és el mateix que ens suposa a nosaltres pel nostre nivell de vida aquí 150 ptes. que al Txad, o al Zaire. És clar, l'objectiu no està malament, però és això un objectiu en la cooperació al desenvolupament?, simplement aconseguir que les persones tinguin 155 ptes. al dia? La pregunta és, i amb això mengen els pobres? Però fins i tot quan diu quina és la nostra motivació, diu que és cap a la pobresa extrema. Doncs la pobresa extrema encara és menys. En el càlcul del Banc Mundial la pobresa "normal" és 1\$/dia (uns 370\$ l'any), doncs l'extrema és menys. Si prenem la referència de la pobresa de la Índia, és 260\$.

Només com a països desenvolupats ens sentim impel·lits a fer una donació, d'alguna manera exigida, quan la gent mor de fam. Aquest és el resultat, i a més no hi ha cap coresponsabilitat. Em quedo aquí, en aquest tema, però hi hauria molt més a revisar. A més de plantejar aquests objectius, curiosament, el CAD no insisteix en el compromís per assolir els esmentats objectius. Quins són els recursos que hem de donar? Evidentment aquí tampoc es planteja cap objectiu global, cap consideració d'un altre tipus.

Per això no resulta estrany que les actuacions de la cooperació pel desenvolupament en els darrers anys siguin així de dèbils. Els deia abans que el darrer informe de l'Ajut Oficial al Desenvolupament (AOD) dels països rics és que l'any 98 s'ha descendit al 0,22% del PNB, el percentatge més baix de tota la història, i és una tendència clarament constatable. Des de l'any 92 no ha fet més que baixar, i repeteixo que des de que es fan estadístiques fiables és el punt més baix. No només això sinó que, llevat alguns països nòrdics –que són un exemple en aquest sentit- que mantenen un ajut superior al 0,7%, i fins i tot arriben fins l'1%, els països que més han baixat són els

països líders. Això té un efecte negatiu de legitimitat. L'ajut del grup dels 7 països més rics ha caigut en els darrers 5 anys un 29% en termes generals. En termes reals ha caigut una quarta part i, com deia, EEUU donant exemple ha baixat fins un 0,09%.

Però els recursos no són el més important, tot i que ja reflecteix el sentit de responsabilitat amb què s'assumeix la cooperació; sinó que també ajuda a establir els marcs regulatoris, les regles del joc, per exemple el deute extern. Està costant molt i encara no s'ha resolt el problema del deute de països africans que tothom reconeix que no tenen cap capacitat de pagar aquest deute. A més, la majoria d'aquests països ha sortit de conflictes militars, i hi ha la pinça de que el deute dels organismes multilaterals, FMI, BM; per principi no es pot condonar. Però aquests països no el poden pagar, i si a més no reben ajudes del FMI o del BM, no tenen altra forma de sobreviure. I això és una situació angoixant a 11 països. És un assumpte que pot costar 25.000 milions de dòlars, però com sabem, quan es tracta de rescatar Corea del Sud, Indonèsia, Brasil, Rússia, aquí no hi ha problemes per trobar milers de milions de dòlars per solucionar aquests problemes. No hi ha una voluntat política.

L'altre exemple és el de l'Acord Multilateral d'Inversions (AMI), quan s'han volgut establir unes regles per regular les inversions externes. Va ser de tal calibre l'anar a favor dels països desenvolupats, que quan hi va haver la denúncia internacional de que això no podia ser, els hi va fer vergonya i ho van guardar perquè realment era insostenible que al final del segle XX es possessin unes condicions que fossin tan perjudicials pels països en desenvolupament.

En això també s'hi inscriu Lomé. És l'acord més emblemàtic de tota la Comunitat Europea de com concebre la cooperació al desenvolupament. Molt breument, se li ha atribuït a Lomé que no ha funcionat, se li han plantejat tots els punts crítics i llavors la fase de moda és de fatiga de cooperació, ens hem cansat de cooperar perquè no serveix de res. Hem fet un esforç de lliurar recursos, però al final aquests països segueixen igual que abans, no hi ha res a fer. De fet aquest any 99 serà un any decisiu per a la negociació de Lomé. L'any passat la UE va treure el *Llibre Verd*, que era la base de la negociació, i clarament hi ha una confrontació entre els interessos dels països en desenvolupament i les propostes europees que clarament volen canviar. Jo crec que almenys aquests principis que formen el nucli de Lomé, fins i tot reconeixent totes les errades –que realment les ha tingut- s'ha de mantenir la causa: seguir mantenint que la cooperació ha de basar-se en un contracte i no en un acte incontrolable, que la cooperació ha de ser quelcom previsible, que puguem establir a 4 o 5 anys els fons que es rebran, que la gestió sigui feta per òrgans col·legiats, que en la cooperació al desenvolupament hi hagi alguna cosa més que diners, que hi hagi un canvi de les regles del joc, que es mantinguin alguns acords comercials,... amb tots els problemes, amb tots els canvis que s'hagin de fer, però si realment Europa, la UE, no dóna la talla en la renegociació dels acords de Lomé mantenint, i se segueix plantejant la tesi de l'abandonament, seria pràcticament un cop de gràcia pel tema de la cooperació.

Passant a la meva conclusió, es pot dir amb això que s'ha acabat la cooperació al desenvolupament? Jo crec que no, el que passa és que s'ha de plantejar amb bases noves. Ningú no posa en dubte la importància dels canvis que han passat al món i que estan passant, obliguen a pensar d'una altra manera com ha de ser aquesta cooperació. Però si hem de fer una clara denúncia des d'aquestes referències que donava abans de solidaritat així entesa, d'una dimensió, d'una relació d'associació, la gran denúncia és concebre el mercat com la base de la interdependència. Això suposa en aquests moments una asimetria total per aplicar els supòsits de partida d'uns i altres.

Qualsevol país nostre, per molt capitalista i molt liberal que s'afirmi, i tot i que digui que el mercat és la institució que articula l'economia, la veritat és que hi ha una sèrie

d'acords, moltes vegades no escrits, que estableixen moltes dimensions de la vida que no es posen en mans del mercat. Es pressuposa que nosaltres tenim institucions, valors, actituds, prioritats que formen part de la nostra manera de vida, de la nostra concepció del que ha de ser la convivència i l'ésser humà, que estan per descomptat per sobre d'altres interessos i valors com la rendibilitat i l'eficiència. I d'alguna manera, això que hem anomenat el model social europeu és un exemple de com articulem les exigències del mercat però amb condicions nostres, que fan que pensem que el nostre model de convivència és millor que el d'EEUU o el de Japó per exemple. Quan se'ns diu que als EEUU hi ha menys atur, nosaltres diem que preferim tenir més taxa d'atur però assegurar certes prestacions socials.

La gran denúncia és que aquest model de desenvolupament, tal i com s'entén en aquesta perspectiva que veníem comentant abans de la globalització, no respecta a les societats de la majoria dels països pobres els seus valors i el seu dret a optar per diferents ritmes, per diferents prioritats, i per diferents processos. Més encara, en aquest mercat global que es vol plantejar no existeixen els controls, ni formals ni informals, imprescindibles perquè funcioni el mercat com a institució. Sense aquests controls les persones no pinten res perquè les persones no existeixen pel mercat. Pel mercat existeixen demandants i oferents. I no demanda la persona, demanda qui té un títol, qui té diners. Els 700.000 refugiats de Rwanda eren necessitats. Però el mercat és insensible a les necessitats perquè els 700.000 refugiats de Rwanda no podien anar al mercat. Si per a aquestes 700.000 persones no hi ha unes altres institucions que entenguin perquè s'hi ha d'anar a elles, el mercat lògicament no ho farà, perquè tampoc és el seu paper.

Si la lògica del mercat domina l'escenari mundial, llavors difícilment serà possible avançar en el desenvolupament d'alguns països perquè no tindrem les institucions que hi posin control. Llavors, quina és la primera gran proposta de l'ajut a la cooperació al desenvolupament: construir aquest marc institucional que permeti l'expressió dels interessos i de les opcions dels pobles, que assegurï el respecte dels valors fonamentals de les persones, que potenciï la creació de societats organitzades on les persones s'expressin i hi participin, que busquin fórmules noves d'institucions supranacionals. Aquí és on la cooperació al desenvolupament troba tot el seu sentit i tota la seva raó de ser. Penso que aquesta forma d'entendre la cooperació troba també en el cas d'Europa la possibilitat d'uropeïtzar la idea i des d'aquí fer alguna cosa. Si volem replantejar des d'Europa la cooperació, hem de tenir present les tres dimensions que deia abans: quins volem que siguin els objectius del desenvolupament, com volem que sigui la reacció dels països en la dimensió política (una participació, una associació); i com entenem el concepte de solidaritat com un concepte d'exigència i de justícia.

Com a darrera idea, no estic afirmant que la cooperació al desenvolupament tingui en ella mateixa tot el que ha de ser la creació d'un nou món, ni molt menys. Però sí el que estem dient, i crec que ho he assenyalat al començament, que a la proposta del nou model —el que sigui— s'hi han d'incloure necessàriament aquests punts centrals que des de la solidaritat i des de la recerca del desenvolupament resulten incontestables. No es pot legitimar un model de desenvolupament i, per tant, no es pot legitimar una cooperació a aquest model de desenvolupament si aquest model de desenvolupament impedeix l'equitat. L'objectiu de l'equitat com un dels objectius que s'han d'aconseguir. Si no inclou el diàleg i la participació com a eix de la missió política, perquè si no hi ha diàleg i participació no s'assegura que les persones participin en la definició dels seus objectius, hi haurà sempre imposició.

No pot legitimar-se un model de desenvolupament que no es plantegi la consecució del benestar de les persones. No del benestar últim, sinó que es possibiliti el benestar de les persones. La reducció de la pobresa en aquest sentit (del dòlar/dia) no garanteix el benestar de les persones. L'objectiu de fer possible que les persones puguin

avançar és un objectiu de base que ha de partir del nou model. I el reconeixement dels drets de les persones ha d'expressar-se certament en un catàleg de drets, en quelcom que s'ha d'anomenar la *ciutadania universal*. Si els drets de les persones no són reconeguts, aquestes persones estaran sempre al límit de que es pugui o no es pugui, però si estem pensant que aquest realment és l'objectiu, s'ha de plasmar en un codi de responsabilitats i d'obligacions.

La revisió del concepte de pobresa, la revisió del concepte de benestar, què creiem que és el benestar, què és possible i desitjable avui en dia en la nostra societat pel proïsme proper i pel proïsme llunyà. La creació, repeteixo, d'aquesta *ciutadania*. No podem parlar d'una societat desenvolupada, moderna i solidària sense parlar de dret. Estarem sempre amb la caritat.

Això crec que podria portar-nos a plantejar una sèrie de propostes concretes. Dic simplement que potser m'he quedat una mica curt al plantejar una certa funció molt destructiva del que avui és la cooperació, i el plantejar una alternativa de la que sempre podem parlar perquè segueixo a un professor que m'agrada molt el que diu, Souza Santos, que diu: "és cert, no presentem l'esberrany d'un nou ordre, només mostrem que potser no és tan greu que es desfaci part de l'actual ordre existent, sobretot perquè s'obri una finestra per donar l'oportunitat en la qual es pugui reinventar un compromís en el qual hi hagi una emancipació autèntica, un compromís que més que pretendre ser un nou pensament il·luminat d'avantguarda sigui un pensament en el qual el sentit comú pugui desenvolupar-se". Construir aquesta utopia, una utopia pragmàtica com el sentit comú, no és tampoc demanar massa. El que no vol dir que sigui una tasca fàcil i això és una tasca que no acaba mai. Però la veritat és que si la paciència dels conceptes és gran, la de la utopia és infinita i la del sentit comú molt més. Moltes gràcies.